

Svetový deň vody 2023

Svetový deň vody, ktorý bol vyhlásený Valným zhromaždením Organizácie Spojených národov v roku 1992 na konferencii OSN, pripadol na 22. marca. Oslavuje vodu, vyzdvihuje jej dôležitosť a zvyšuje povedomie o viac ako 2 miliardách ľudí, ktorí žijú bez prístupu k bezpečnej pitnej vode. Témou Svetového dňa vody 2023 je „Urýchlená zmena. Cieľom tohtoročnej kampane Svetového dňa vody 2023 je urýchliť zmeny na vyriešenie krízy v oblasti nedostatku vody a osvedy v oblasti hygieny. Dosiahnutie všeobecného prístupu k pitnej vode, sanitárnym službám a hygiene zostávajú hlavnými problémami, ktorých plnenie je rozhodujúce pre ďalší pokrok v oblasti zdravia, vzdelávania a odstraňovania chudoby. Preto bola schválená Agenda 2030 pre trvalo udržateľný rozvoj, ktorej jedným z čiastkových cieľov je do roku 2030 zabezpečiť univerzálny a rovný prístup k bezpečnej a cenovo dostupnej pitnej vode pre všetkých. K dosiahnutiu tohto cieľa musíme my všetci zmeniť spôsob, akým vo svojom živote používame, konzumujeme a hospodárime s vodou.

Prístup k pitnej vode je základom pre zachovanie verejného zdravia. Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN z roku 2010 uznala „právo na bezpečnú a čistú pitnú vodu a sanitáciu ako ľudské právo, ktoré je podmienkou plnohodnotného života a uplatňovania všetkých ľudských práv“. Ľudské právo k vode oprávňuje každého, bez diskriminácie, k prístupu k bezpečnej a vyhovujúcej vode v dostatočnom množstve na osobnú spotrebu a domáce použitie, ktorá je prístupná a cenovo dostupná.

V roku 2020 malo prístup k zdravotne vyhovujúcej pitnej vode len 74% svetovej populácie (5,8 miliardy ľudí) v rámci priestorov budov. 1,2 miliardy ľudí malo prístup k pitnej vode vo vzdialenosti do 30 minút od obydli (cesta tam a späť). 368 miliónov ľudí odoberalo vodu z nechránených studní a prameňov a 122 miliónov ľudí zbieralo neupravenú povrchovú vodu z jazier, rybníkov, riek a potokov.

Celosvetovo minimálne 2 miliardy ľudí používa fekálne kontaminované zdroje pitnej vody. Takto znečistená voda zvyšuje riziko vzniku zdravotných problémov a ochorení ako hnačka, cholera, úplavica, týfus a detská obrna. Odhaduje sa, že v dôsledku nebezpečnej pitnej vody, sanitácie a hygieny rúk zomrie ročne na hnačku približne 829 000 ľudí. Predpokladá sa, že do roku 2025 bude polovica svetovej populácie žiť v oblastiach s nedostatkom vody. V najmenej rozvinutých krajinách nemá 22 % zdravotníckych zariadení vodovod, 21 % z nich nie je napojených na kanalizáciu a 22 % nemá žiadnu službu odpadového hospodárstva.

Cieľom Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky a regionálnych úradov verejného zdravotníctva na Slovensku je v tejto oblasti zvýšiť zdravotnú bezpečnosť pitnej vody dodávanej obyvateľom prostredníctvom verejných vodovodov a tým aj zlepšiť zdravie obyvateľov. Nástrojom na zlepšenie kvality je monitoring kvality pitnej vody, kontrola kvality v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru, tvorba právnych predpisov v oblasti pitnej vody, hodnotenie rizík a vplyvov na ľudské zdravie, monitorovanie ochorení súvisiacich s vodou, tvorba návrhov zásadných smerov a priorít v tejto oblasti, výmena skúseností odborníkov pôsobiacich na národnej úrovni, ale aj na európskej úrovni a v neposlednom rade je to vydávanie opatrení na predchádzanie ochoreniam súvisiacich s vodou, vedecký výskum, realizácia projektov a mnohé iné aktivity, ktoré vedú k ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia.

V územnom obvode Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Poprade je najviac obyvateľov napojených na verejný vodovod v okrese Poprad 97,11 %, nasleduje okres Levoča s podielom 87,88 % a najnižší podiel napojených obyvateľov je v okrese Kežmarok 80,71 %.

Okrem hromadného zásobovania pitnou vodou prostredníctvom verejných vodovodov je obyvateľstvo zásobované aj z individuálnych vodných zdrojov. Niektoré vodné zdroje pre individuálne zásobovanie nevyhovujú hygienickým požiadavkám a predstavujú trvalé riziko ohrozenia zdravia. Najčastejšie ide o prekročovanie hodnôt indikátorov fekálneho znečistenia, dusičnanov, dusitanov, amónnych iónov a železa. Kvalita vody v individuálnych vodných zdrojoch môže byť negatívne ovplyvňovaná aj zlým technickým stavom studní, nedostatočnou hĺbkou, neupraveným a nedostatočne chráneným okolím zdroja, nevyhovujúcou likvidáciou splaškových vôd v ich okolí. Vysoké riziko ohrozenia infekčnými ochoreniami je najmä v čase povodní a záplav.

Pri rozhodovaní o využívaní studne na pitné účely by mal vlastník brať do úvahy výhody i nevýhody, ktoré so sebou prevádzka studne prináša. Voda zo studne môže prinášať na jednej strane benefit čerstvosti a príjemnej chuti bez ovplyvnenia vody vodárenskými úpravami a dlhou cestou k spotrebiteľovi, na druhej strane kladie na majiteľa studne povinnosti, potrebné pre zaistenie kvalitnej a zdravotne bezpečnej vody.

Aj v tomto roku pracovníci Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Poprade chcú svojimi vedomosťami a skúsenosťami pomôcť zodpovedať na otázky týkajúce sa kvality vody. Zaujímavcovia z okresov Poprad, Kežmarok a Levoča tak môžu využiť **22. marca 2023 (streda) konzultačné služby na RÚVZ v Poprade v čase od 9.00 hod. do 13.00 hod.**, kde budú pracovníci oddelenia hygieny životného prostredia a zdravia poskytovať bezplatné poradenstvo v oblasti ochrany vodných zdrojov, zdravotnej bezpečnosti pitnej vody a jej významu pre život a zdravie. Uvedené informácie je možné získať aj na telefóne číse **052/4180761** alebo prostredníctvom informačných emailov pp.gallovic@uvzsr.sk a pp.hzp@uvzsr.sk. V prípade záujmu budú môcť obyvatelia využiť bezplatné orientačné stanovenie hodnoty dusičnanov a dusitanov vo vzorkách pitnej vody, ktoré je možné priniesť vo vopred vypláchnutých a čistých fľašiach s objemom 0,2 l až 0,5 l.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Poprade
Zdravotnícka 3
058 97 Poprad

Zdroje:

1. Výročná správa Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Poprade za rok 2022, <http://www.ruvzpp.sk/>
2. www.uvzsr.sk
3. <http://www.unwater.org/worldwaterday/>
4. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/drinking-water>
5. Zdravá pitná voda z vlastnej studne. Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky, Bratislava 2017, ISBN 978-80-7159-231-0.
6. <https://www.worldwaterday.org/>
7. <https://www.cdc.gov/globalhealth/healthprotection/resources/awareness/world-water-day.html>
8. <https://agenda2030.statistics.sk/Agenda2030/indikatory-globalna-uroven-ciel-6/>